

Lietuviai

The Lithuanian, Semi-Weekly Newspaper.
Authorized by EUROM/HC Civil Affairs Division.
Authorization No. UNDP 293. Publisher: A. L. A.
K. A. S. (13) Memmingen, Postfach 2. Circulation: 9.000. Printer: Dietrich & Schuster, Memmingen, Schrammenplatz 6.
Atsak. redaktorius-leidėjas A. L. A. K. A. S., vyr. redaktorius V. Meškauskas, redaktorius J. P. Palukaitis. Redakcijos ir Administracijos adresas: (13) Memmingen, Postfach 2. Tel. 2577.
Laikraštis eina dukart savaitėje. Paskiro Nr. kaina 0,40 DM. Prenumeratos kaina Vokietijoje 3,— DM, užsakant užsieniu 4,— DM mėnesiui.

Nr. 10

1949. VIII. 24.

Sovietų Sąjunga graso Jugoslavijai

Maskva (m). Sovietų Sąjungos vyriausybė paskelbė savo atsakymą į Jugoslavijos liepos 30 d. notą, kurioje buvo teisinamasi dėl kai kurių sovietų piliečių suėmimo. Jugoslavija aiškino, kad sumiti buvo tik buv. baltgardiečiai t. y. priešovietiniai elementas. Sovietų no'a konstatuoja, jog sovietų piliečiai yra persekiojami už tai, kad pasisakė už draugingus TSRS ir Jugoslavijos santykius.

Toliau sovietų notoje sakoma, kad Jugoslavija yra visiškai užsienio kapitalo įtakoje ir jos vadai kovoja su visomis sveltimų kraštų komunistų partijomis. Žodžiu, negali būti nė kalbos apie Jugoslavijos demokratinę režimą. Tas režimas esąs „fašistinis gestapo režimas“. Sovietų nota baigiasi grasimu:

„Atrodo, kad Jugoslavijos vyriausybė nori toliau nežmoniskai traktuoti sovietų piliečius. Jei tai pasitvirtintų, Sovietų Sąjunga laiko savo pareiga pranešti Jugoslavijos vyriausybei, kad ji nepakęsi ir griebis kitų, veiksmingųjų priemonių sovietų piliečių teisėms ir interesams apsaugoti.“

Į tai atsakydama Jugoslavijos vyriausybė paskelbė notą, įteiktą Sovietų Sąjungai, kurioje Sov. Sąjungos vyriausybė yra kaltinama „pardavusi“ Jugoslavijos pretenzijas į Austrijos Kärnteno provinciją varkarietiams, norėdama gauti daugiau Austrijos turto. Jugoslavijos telegramų agentūra, kaip praneša BBC, toliau paskelbė, kad Stalinas jau 1945 m. Austrijos prezidentui Renneriui parašė laiška, kuriame pasisakė už dabartinę Austrijos sienas. Tokiu būdu sovietai, tariamai iš pradžių palaikydami Jugoslavijos pretenzijas į Austrijos teritoriją, iš tikrųjų varė dvigubą žaidimą.

A. Pauker pranašauja Tito žlugimą
Bukareštas (Reuters). Rumunijos užsienio reikalų ministeris ponia A. Pauker sekmdienį paskelbė straipsnį, parašytą Antoneseu diktatūros nuvertimui 1944 m. rugpjūtį m. paminėti. Jame rašoma:

„Jau nebetoli ta diena, kada Tito banditai turės atsakyti už savo darbus jugoslavų tautai. Tito banditai savo plėšikavimą nebegalės tęsti. Jie bus nubausiti.“

Varšuvos radijas pranešė, kad Jugoslavijos darbininkai, pasipiktinę Tito derybomis su Vakarais, kelia masinius streikus. Londoniškis „Observer“ sekmdienį rašė, jog įdomu, kad Rusija iki šiol leidusi Tito tik satelitams koliauti, dabar pati išėjo su sunkiaja artilerija. Charakteringa, kaip praneša „Die Tat“, kad Maskvos laikraščiai Jugoslavijai skiria daug vietos. (Žiūr. str. „Graikijos sukilėliai prieš Tito“).

UP praneša, kad nauja sovietų nota Jugoslavijos sostinėje pirmą kartą „šaltame kare“ tarp Belgrado ir Maskvos išsukė nervingumą. Tuoj po notos paskelbimo, Vakarų diplomatai susirinko pasitarti. Nėra abejonės, kad ir Jugoslavijos politikai tą naktį nemiegojo.

Jugoslavijos komunistų partijos organas

Britų amerikiečių ūkiniai nesutikimai

Londonas (AP). Nuolatinis amerikiečių viešosios nuomonės nepasitenkinimas bloga britų ūkine būkle, o taip pat nuolatiniais dolerių iš Amerikos arba Marshallio plano reikalavimais, išsukė aštrią britų reakciją. Darbiečių vyriausybei artimi laikraščiai stengiasi amerikiečių priekaisčius atremti ir dažnai griebiasi įžeisto žmogaus tono. Amerikiečių kritika pabrėžia, kad D. Britanija ir 4 metams po karo praslinkus vis dar laiko ištiesus ranką ir amerikiečių dolerius, britų darbininkas per penkių darbo dienų savaitę nuveikia tik pusę to, ką nuveikia amerikietis. Pagaliau prikiama, kad britai yra savo brangiai kaštuojančių socialinių įrengimų per daug išleptinti ir todėl nenori dirbti. Iš viso, JAV iki kaklo įgriso jų pubrolijų britų elgsena. Britai į tai atsikerta, kad amerikiečiai D. Britanijos būklę per daug suprastina. Kaip ten būtų, britų pramonė savo gamybą taip pakėlė, kad aplenkė visas Europos šalis. Dabar britai pasiekė jau 131% prieškarinės gamybos, eksportas dabar yra 56% didesnis už prieškarinį, tačiau esą sunku rasti rinkas doleriniuose kraštuose, o britų darbininko darbo našumas kyla su pramonės sumodreninimu.

Amerika yra nepatenkinta, kad Anglija mažina savo importą iš JAV ir reikalauja, kad tą patį darytų jos dominijos ir kolonijos. „New York Daily Mirror“ rašo, kad užsienio reikalų ministeris Achesonas jaučia britams daug simpatijų, tačiau britai gerai padaryti, jei jo pažiūrų nelaikytų bentkone amerikiečių pažiūromis; ameri-

Paskutinė valanda

* Suomijos ministeris pirmininkas Fagerholm pasireiškė, kad dabartiniai streikai yra didžiausio masto ir geriausiai organizuotas komunistų puolimas Suomijos istorijoje. Jis tačiau nevisiškai, nes suomiškai gerai žino, kas būtų komunizmui laimėjus.

Paskutinėmis žiniomis, streikų judėjimas Suomijoje silpsta. Tekstilės darbininkų streikas turėjo būti atidėtas, nes darbininkai atsisakė klausyti streiko vadeivų. Iš 27.000 transporto darbininkų sustreikavo tik 4.000.

* Maršalas Vorošilovas, kuris vadovauja sovietų delegacijai ir Rumunijos 5 metų išvadavimo sukaktuves, pareiškė Bukarešte, kad Tito esąs išdavikas ir noris Jugoslavijoje įvesti fašistinių režimą, tačiau tai jam nepasiseks ir jis susilauks tinkamos baudmės.

* Jugoslavijos vyriausybė paneigė gandus, kad tarp jos kariuomenės ir Graikijos sukilėlių įvyko susitarimas. Ji paskeibė, kad per paskutines kautynes Vici kalnyne 650 sukilėlių ir 80 civilių perėjo Jugoslavijos sieną ir buvo internuoti.

Diskusijos dėl ginklų teikimo

Washingtonas (AP). Nepaisant atstovų rūmų prez. Trumano pasiūlytos ginklų teikimo programos sumažinimo pasiau, senato užsienio reikalų komisijos pirmininkas Conally tikisi, kad dar pasiseks praveisti atitinkamą įstatymą, kuris numatys suteikti pagalbą visoje 1,45 milijardo dolerių sumoje. Conally pareiškė, kad ta suma yra minimumas, kuris esąs reikalingas, kad nekomunistines tautas paruošus gintis nuo galimo sovietų puolimo. Tos sumos sumažinimas galis paversti niekais visą programą. Ir senato karinės komisijos pirmininkas Millardas Tydingsas atstovų rūmų nutarimą pavadino klaida. Tačiau ar Conally

Istrigės DP įstatymo projektas

Pereitam „Lietuvio“ Nr. paskelbėme Chicago „Draugo“ informaciją apie senatorių Tafto ir Lucaso pastangas iš senato teisių komisijos išimti ten įstrigusį naują DP įstatymą. Kadangi ta informacija buvo labai neaiški ir net kiek klaidinanti, dabar perteikiame daug platesnį „Chicago Daily Tribune“ Washingtono koresp. pranešimą. Red.

Washingtonas. Į JAV išsileisimų pabėgėlių skaičius būtų padidintas iš 205.000 per dujus metus į 339.000 per trejus metus pagal įstatymo projektą, kurį senatan svarstyti stengiasi ištraukti sen. Lucasas (dem.), sen. Taftas (respublikininkas) ir kiti.

Atstovų rūmai birželio 2 d. priėmė įstatymo projektą, kuriuo pakeičiami kai kurie dabartinio DP įstatymo nuostatai. Bet jis užsigulėjo senato teisių komisijoje, kurios pirmininkas McCarranas (dem.) neseniai pareiškė, jog jis gaus palaikyti kitos sesijos.

Washingtonas (AP). Nepaisant atstovų rūmų prez. Trumano pasiūlytos ginklų teikimo programos sumažinimo pasiau, senato užsienio reikalų komisijos pirmininkas Conally tikisi, kad dar pasiseks praveisti atitinkamą įstatymą, kuris numatys suteikti pagalbą visoje 1,45 milijardo dolerių sumoje. Conally pareiškė, kad ta suma yra minimumas, kuris esąs reikalingas, kad nekomunistines tautas paruošus gintis nuo galimo sovietų puolimo. Tos sumos sumažinimas galis paversti niekais visą programą. Ir senato karinės komisijos pirmininkas Millardas Tydingsas atstovų rūmų nutarimą pavadino klaida. Tačiau ar Conally

pasiseks gauti senato pritarimą visai 1,45 milijardų dolerių sumai, neaišku.

AP toliau praneša, kad ginklų teikimo programos sumažinimas nustebino net prez. Trumano ir tos programos priešus, kurie nesitikėjo tokio pasisekimo. Dauguma JAV laikraščių tokią atstovų rūmų nutarimą apgailestauja. Jie nurodo, kad ta priemonė bus rimtas išspėjimas Europos valstybėms savo pastangas nugalėti sunkumus geriau suderinti. Politiniuose sluosniuose būsiaujama, kad dabar rusai padidins savo propagandą, įrodinėdami europiečiams, jog JAV atsisako jiems ir rankas duoti priemonės, kurios yra reikalingos įvykdyti tai politikai, į kurią juos įstūmė pačios JAV.

Miami (BBC). Prezidentas Trumanas kalbėdamas veteranų suvažiavime pasisakė už plačią ginklų teikimo programą ir pareiškė, kad kongresas jai galų gale pritaris.

Toliau prezidentas nurodė, kad Graikija, Turkija, Persija, Filipinai ir pietinė Korėja be amerikiečių ginklų negalės išlaikyti savo nepriklausomybės.

Suomijoje komunistai pralaimi

Helsinki (AP). Atrodo, kad sekmdienį Suomijos komunistų suorganizuotas streiko frontas pradėjo griūti. Vyriausybės sluosniuose pasireiškia vis didesnis optimizmas. Kelių mažesniųjų uostų darbininkai jau nutarė trečiadienį baigti streiką ir grįžti darban. Ir statybos darbininkai jau grįžta į savo darbovietas. Pirmadienį paskelbtas gatvių darbininkų streikas nuėjo niekais, nes darbininkai neklauso agitatorių.

Bendroji suomių profesinių sąjungų federacija, kuriai vadovauja socialdemokratų, šeštadienį paskelbė ultimatumą visiems streikuojantiems iki antradienio grįžti į darbą, priešingu atveju streikuojančius žada pašalinti iš federacijos. Vyriausybės informatoriai pranešė, kad vyriausybė nenumato anksčiau antradienio įgreibtis kokių nors ypatingų žygių. Ji nori palaukti ultimatumo pasekų. Dėl visa ko, ji po visą kraštą išskirstė kariuomenės dalinius, kurie yra laikomi paruošties būklėje.

Vidaus reikalų ministras Aare Simonsenas pareiškė Associated Press korespondentui, kad vyriausybė esanti padėties viešpatas; iki šiol buvusi panaudota tik policija, kurios pilnai pakakė tvarkai palaikyti. Komunistų partijoje vyksta smarkus trynimasis: Maskvoje paruošti „aktyvistai“ viską stato ant vienos kortos, kad pasieks laimėjimo. Jei jiems nepasiseks, kompartijoje laimėsianti „inteligentų grupė“. Eiliniai partijos nariai laikosi nuosaiai ir laukia, kuri iš tų kovojančių grupių laimės.

Suomijos transporto darbininkų profesinė sąjunga — viena stipriausių Suomijos ko-

munistų tvirtovių — pranešė, kad ji nušalinu iš postovio savo pirmininką Wernerį Hiilo, nes jis „dviasiskai pakriko“. Gerai informuoti sluosniai teigia, kad jis „dviasiskai pakriko“ dėl to, kad nesilaiko partijos lūpų.

Maskvos radijas ir sovietų laikraščiai plačiai praneša apie Suomijos streiką ir kalba apie „kruviną Suomijos darbininkų priešpauzą“.

AFP praneša iš Washingtono, kad čia Suomijos įvykiai stebimi su dideliu dėmesiu. Ypač amerikiečius sudomino sovietų radijo pranešimas, kad Suomijos vyriausybė sulaužė taikos sutartį su Sovietų Sąjunga. Vienas amerikiečių diplomatas pareiškė, kad jei Kremlius toliau varys savo kampaniją Suomijoje, tarptautinė padėtis bus lygiai tokia pat įtempta kaip po pučo Čekoslovakijoje, kurį sekė Berlyno blokados pradžia. „Kiekvienas neapgalvotas sovietų žygis“ Washingtono bus rimtai priimtas ir turės didžiulį įtaką Amerikos viešajai nuomonei.

Cekoslovakijos susovietinimas

Praha (AP, UP). Iš gerai informuotų sluosnių patiriama, kad šeši Čekoslovakijos ministrai, kurie po mėnesio viešnagės Sovietų Sąjungoje grįžo į Prahą, yra gavę instrukcijas Čekoslovakijos ūkį įjungti dar labiau į sovietų ekonominį planą. Tai reiškia „dar didesnį Čekoslovakijos pavergimą“, — pareiškė informatorius, tebeturintis gerų ryšių su komunistiniu režimu.

Naujosios priemonės lieti ir Čekoslovakijos penkmečio planą, kurio pirmasis etapas yra vykdomas šiuo metu. Už planą atsakingi valdininkai ir fabriku direktoriai tarpe šios priemonės išsukusios ryškų nerimą, o darbininkų tarpe — nepasitenkinimą.

ČSR viešbučiai „suliaudinami“
Prahos laikraščiai paskelbė žinių, kad didžiųjų Karlsbado viešbučių vardai esą keičiami. Taip, garsus „Grand Hotel Pupp“ perkristijamas į „Karolio Markso viešbutį“. Parko viešbutis bus pavadintas „Svermu“ (čekų pogrindžio kovotojas) viešbutiu. Kiti žinomi Karlsbado viešbučiai gaus Engelso, Petro Didžiojo, Bukarešto ir Maskvos vardus.

Pasitaręs su demokratų partijos vadais Lucasas pareiškė, kad šeši demokratai ir šeši respublikininkai netrukus ketina išskirti klausimą, idant įstatymas būtų išimtas iš teisių komisijos. Pagal senato taisykles, daugumai nusprendus, įstatymo projektą galima imti svarstyti, lenkiant teisių komisiją. Tokia procedūra retai tenaudojama.

Taftas pasakė, kad jis, sen. Ivesas (respubl.) ir kiti respublikininkai yra suinteresuoti, jog įstatymo projektas būtų svarstomas šioje sesijoje. Tačiau pabrėžiama, kad, jei pasiūlymas ir gaus daugumos pritarimą, įstatymo svarstymas turėtų vykti senato darbotvarkėje, kuri jau dabar yra vos apreiama dėl svarstytinų dalykų gausumo. Kai kurie pesimistai spėlioja, kad kongresui gali tekti be pertraukos dirbti lig Kalėdų.

Galiojantį DP įstatymą smėkė abu kandidatai ir prezidentus 1948 m. rinkimų kampanijoje, prikišdami jam rasijų ir religinių grupių diskriminaciją. Jo siūlytojai tai neigė. (Taip pat ir katalikai sakė nematą sau jokios diskriminacijos. Red.)

Nors jau buvo rašyta, bet tariame praversiant paminėti projekto bendruosius bruožus:

1. Padidintoje 339.000 kvotoje būtų skiriamą 5.000 vietų našlaičiams, 4.000 Sanchezaus pabėgėliams, 18.000 buv. lenkų (Anderso) armijos kariams (dabar esantiems Anglijoje) ir 15.000 vietų pabėgėliams, atvykusiems į Italiją, arba amerikiečių britų ir prancūzų zonas Vokietijoje bei Austrijoje po 1946 m. sausio 1 d. Šių grupių asmenys bus išleidžiami į Amerika, rekomenduojant užsienio reikalų ir karo ministeriams.

2. Penkiasdešimt procentų imigracijos kvotų būtų skiriama tiems europiečiams, kurie tarp 1939 m. rugsėjo 1 d. ir 1949 m. sausio 1 d. atvyko į šrių, esančių ne Italijoje ar amerikiečių, britų bei prancūzų zonos Vokietijoje ar Austrijoje.

Tie asmenys turi būti išskirti iš savo gimimo ar tautybės krašto ryšių su 2 D. karo išsuktais įvykiais ir negali į jį grįžti dėl persekiojimo ar persekiojimo baimės dėl rasės, religijos ar politinių pažiūrų ir turi būti pastoviai neįsiskūrę jokiam kitame krašte.

3. Tremtinji atranka turės būti vykdoma nedarant diskriminacijos rasės, religijos ar tautinės kilmės atžvilgiu. Dabartinio įstatymo nuostatas, kuriuo suteikiama 30% pirmenybė Pabaltijo kraštų gyventojams, buvo puolamas, kadangi diskriminuojama katalikus (visiškai netiesa! Red.) ir žydus. Šis klausimas buvo disputuojamas, ir naujame įstatyme šio nuostato nebebus. Nuostatas, kuriuo 30% pirmenybė suteikiama ūkininkams, taip pat panaikintas, ir žemdirbystė bus įtraukta lygiai su kitomis verslinėmis pirmenybėmis.

4. Darbo ir buto garantijų reikalavimas naujame įstatymo projekte pailkintas.

5. Prie neįsileistinių asmenų naujame projekte prididami tie, kurie persekiojo arba padėjo persekiooti žmones dėl rasės, religijos arba tautinės kilmės.

Išsileistiniams asmenims priimti ir krašto viduje gauti bus steigiamas 5 mil. dolerių fondas, iš kurio būtų teikiama paskolos privačioms agentūroms.

Graikijos kariuomenės laimėjimas

Atėnai (BBC). Graikijos sukilėlių radijo siųstvas paskelbė, kad kovose Vici kalnuose žuvo žymus sukilėlių vadas Teokrapolos, Graikijos kompartijos CK narys.

Graikijos kariuomenės štabo pranešimu, Vici kalnuose iš sukilėlių atimtam grobiui pergabenti prireikė net 500 sunkvežimių. Tas didelis grobis įrodo, kad sukilėliai šioje srityje ruošėsi plataus masto operacijoms.

Būdingas incidentas Vienoje

Viena (BBC). Vienam sovietų automobiliui sustojus britų sektoriuje ir sovietų karininkui besiteiraujant kelio į sovietų sektorių, automobilyje sėdįs tarp sovietų karininkų civilis pradėjo šauktis pagalbos. Jis aiškino išsą sovietų pagrobtais. Žmonių miniai apstojus automobili ir atvykus britų MP, civilis, kuris buvo sužeistas į galvą, buvo nugabintas į ligoninę. Vėliau atvykus daugiau ginkluotų MP, sovietų karininkai galėjo išvažiuoti į savo sektorių.

* D. Britanijos, Naujosios Zelandijos ir Australijos kariniai ekspertai Melbourne pradėjo tartis Ramiojo Vandenyne gynyimo klausimais. Tai pirmasis žingsnis sudaryti Ramiojo Vandenyne pakta, kuri ypač proteguoja Australiją.

Italijos kariuomenės uždaviniai

Roma. (T). Neseniai Italijoje įvyko kariuomenės manevrai, kurie buvo baigti idomių gynybos ministro Pacciardi pareiškimu.

Pagal jį, Italijos naujosios kariuomenės reorganizacija esanti įpusėta. Ją baigus, kariuomenė turėsianti 12 pėstininkų divizionų, sustiprintų šarvuotųjų dalinių ir Alpių šaulių brigadomis.

Tačiau karininkų ir kareivių skaičius ir tada neperžengsiantis taikos sutartimi nustatytą 185.000 vyrų skaičių. Be to, dar busių 85.000 karabinierių. Iš viso Italija gali laikyti ketvirtą milijoną kareivių ir karabinierių).

Zinoma, dabar organizuojamųjų naujų Italijos pėstininkų divizionų negalima lyginti su prieškarinėmis. Klasinės 12.000 vyrų divizionų redukuojamos iki 8.500—9.000 vyrų dydžio junginių, kurie savo kovingumu ir judrumu smarkiai ekvivalenti senosios stichinės pėstininkų divizionų. Šiandien vis labiau mažėja tarpas tarp pėstininkų ir šarvuotųjų dalinių. Ir moderniajame kare būtini pėstininkų ir tankų, junginių glaudus bendradarbiavimas, pilnas visų dalinių motorizavimas, gausus apginklavimas prieštankintais ginklais — visa tai ryškiai charakterizuoja ir naująją Italijos kariuomenę.

Tankų dalis mažais junginiais priskiriama prie pėstininkų divizionų (žvalgybos reikalams), o kiti — sugrupuojami į pulkus arba brigadas. Italija, ypač šiaurinė, turi puikių kelių tinklą, todėl tankų daliniai, veikdami drauge su motorizuotais pėstininkų junginiais — gali išvystyti žaibinius taktinius judesius. Judrumas yra naujosios Italijos kariuomenės atėta ir omega. Šalia to, žinoma, reorganizujama ir ryšių tarnyba, kuriai — Pacciardi žodžiais — krepiama nepaprastai daug dėmesio.

Labai idomi yra gynybos ministro Pacciardi pareiškimo vieta apie Alpių dalinių organizavimą. Šios ginklų rūšies organizavimas dar kartą pabrėžia Alpių masyvo svarbumą visai Vakarų Europos gynybai ir Italijai tekusį uždavinį Atlanto pakto rėmuose.

Tuo metu, kai Pacciardi Romoje įsakymais kalbėjo apie Alpių šaulių korpusų organizavimą, Italijos gen. štabo viršininko gen. Marras vadovaujama karinė misija viešėjo Frankfurte prie Maino, kur buvo vedami pasitarimai su amerikiečių kariniais specialistais.

Yra aišku, kad gynybos ministeris neteko nebūti kalbėjęs apie Alpių šaulių korpuso svarbumą, jeigu iš amerikiečių pusės nebūtų suteiktas garantijų.

Jau prieš 2. D. karo galą buvo plačiai kalbama apie „Alpių tvirtovę“ — paskutinį Hitlerio gynybos liniją. Žinoma, „paskutinio pasipriešinimo“ sulaukti neteko, tačiau dėl Alpių tinkamumo tokiems uždaviniams nekyla jokios abejonės. Ši milžiniško masto „tvirtovė“, apimanti sritis nuo švabų — bavarių aukštumos iki Viduržemio jūros ir nuo prancūzų Alpių iki Adrijos, kerta visą centrinę Europą. Tai yra ne kokia nors izoliuota tvirtovė, o kontinento gynybos sistemos centras, kurio išskyliai išsitiesia iki Anglijos ir Sicilijos.

Konflikto atveju Alpių masyvo išlaikymas būtų nekainojamas verslės. Nė vienas iš Rytų pusės puolanti kariuomenė nerizikuotų veržtis į gilumą — ar tai Kanalo, ar tai Po lygumos kryptimi, nes jai nuolat grėstų pavojus iš sparno, eviš, užpakalio.

Iš to aiškėja neabejotinas gerai apmokytų Alpių šaulių dalinių, ir ypač Italijos vaidmens šią tvirtovę ginant, svarbumas.

Kalbant apie Italijos naujosios kariuomenės apginklavimą, yra aišku, kad Italija ginklų standartizacijos rėmuose remiasi JAV ginklavimosi pramone. Kokiu mastu karinis apmokymas, prisiderinant prie JAV kariuomenės statutų, o gal net JAV „karinių ampatarėjams“ prižiūrint, bus priimta Italijos kariuomenės, iš gynybos ministerio Pacciardi kalbos negalima numatyti. Tačiau iš esamos padėties tenka spręsti kad „Atlanto koordinacija“ Italijoje bus vykdyta visu šimtu tuosimčių.

Vėl DP klausimas

JAV GRIEZTAI ATMETA PRIVERTINĖ DP REPATRIACIJA

Londonas (WK). Užs. reik. ministerių įgaliojimų pasitarimuose Austrijos valstybės sutarčiai sudaryti šeštadienį vėl iškilo DP klausimas. JAV delegatas Samuelis Renelis griežtai atmėt visus sovietų delegacijos bandymus sufalsifikuoti savanoriškos DP repatriacijos principus. Šiuo klausimu inestras Zarubino pasiūlymas buvo visų trijų Vakarų valstybių atstovų atmestas.

Iškilusioje DP klausimu diskusijoje Reberis apgailestavo, negalys priimti Sovietų Sąjungos pasiūlyto sutarties teksto. Reberis atkreipė dėmesį į tai, kad Sovietų Sąjungą jau JT plenumo 1946 m. vasario 12 d. rezoliucija yra įpareigojama pripažinti savanoriškos DP repatriacijos principą, ir jei dabar Zarubino siūlymas „kilnų kompromis“, tai šis tariamas kompromisas esąs tik senų išpaireigojimų sustvirtinimas.

Graikijos sukilėliai prieš Tito

„Die Tat“ Atėnų korespondentas rašo:

Graikijos vyriausybės sluogsniai skeptiškai sutiko pereinoti mėn. viduryje Poloje pasakytą Tito kalbą, kurioje jis pažadėjo uždaryti Graikijos — Jugoslavijos sieną. Pažūrėsimė, kokie veiksmai seks tuos žodžius — sakė graikai. Tačiau dabar jau aišku, kad Tito savo pažadus išpildė. 240 kilometrų ilgio Graikijos — Jugoslavijos siena yra hermetiškai uždaryta. Ją saugo speciaulus 6 sargybinių batalionai ir 2 saugos divizionų, kurių viena yra Monastiro srityje, kita Guevgeio. Idomu, kad jugoslavų daliniai ne tik stropiai saugo sieną, bet ir susitinkę su graikų pasieniečiais elgiasi visai korektiškai. Neseniai Graikijos pusėje išskelus vėliavą, jugoslavų sargybiniai pirmą kartą po ilgos kelių metų pertraukos atidavė karinę pagarbą, taip, kaip to reikalauja tarptautiniai papročiai.

Kaip ir tą Tito žygį atsakys kominformas t. y. jo kontroliuojami kaimyniniai kraštai, šiuo metu dar nėra visi aiški. Atėnuose turimomis informacijomis, reikia laukti, kad ginkluotas Jugoslavijos spaudimas padidės. Juk Graikijos sienos uždarymas duoda gerą progą suintensyvinoti nepaskelbtą karą su Jugoslavija. Tuojau po Poloje pasakytos Tito kalbos sukilėlių siūstuvus kaltino Jugoslavijos istaigas, kad jos pasiuntusios i sukilėlių užimtas sritis savo agentus, ku-

rie bando paveikti slavų dalinių moralę ir tuo būdu suardyti demokratinę armijos moralę. Dar prieš sienos uždarymą sukilėliai kaltino Tito, savo kariuomenę pasiuntus prieš juos. Faktas, kad jie dar prieš uždarymą pateikė tokius smarkius kaltinimus įrodė, kad kominformas dėl Tito kėslų neturėjo jokių abejonių ir buvo apie juos painformuotas.

Nėra abejonės, kad Tito taip apsisprendė įvykių raidos priverstas. Jis negalėjo kitaip pasielgti, nes bijojo savo priešų akcijos kaip tik iš tos pusės, ką, tarp kitko, leido įspėti ir neseniai kominformo organe paskelbtas A. Pauker straipsnis. Tito turėjo skaitytis su galimybe, kad Graikijos sukilėliai, kurie jo krašte turėjo judėjimo laisvę, vieną gražią dieną vėrs Jugoslavijos sukilėliais prieš jį, Tito, patį.

Tuo slėpnią vietą yra Makedonija. Čia kominformas daro viską, kad sukursčius atvirą sukilimą. Žinoma, kad Makedonijoje, kaip ir Bosnijoje ir Juodkalnijoje paskutiniu metu laiku suimta eilė asmenų. Pabėgėliai iš Jugoslavijos, atvykę i Graikija, pasakoja, kad Jugoslavijos Makedonijos dalyje veikia iš Bulgarijos ir Rumunijos palaikomi šabotojuojai.

Makedonijos gyventojų tarpe jau 50 metų veikia sąjūdis, siekias įkurti didžiąją Makedoniją iš Jugoslavijos, Graikijos ir Bul-

garijos valdomų Makedonijos dalių. Vokiečių okupacijos metu tas sąjūdis įgavo naujo akstinio ir pasivadino NOF (Naroden Osoboditelen Front). Pašalinus iš Graikijos sukilėlių vadu „generolą Markosą“, Jugoslavijos vyriausybė neteko įtakos i tą sąjūdį. Jo vieton padidėjo Bulgarijos komunistų įtaka, kurie naujo Graikijos komunistų vadn N. Zachariades remiami, paskelbė D-džiosios Makedonijos šukį. Tokiu būdu buvo išmuštas ginklas iš Tito rankų, kuris buvo pažadėjęs makedoniečiams sujungti jų tėvynę Jugoslavijos ar Balkanų federacijos rėmuose. Tokiu būdu kominformas šiandien gali tikėtis daugiau makedoniečių simpatijų negu Tito, kuris, aišku, negali turėti vilties sutvienti Makedonijos. Ir kaip tik Tito įsakytas sienos uždarymas, sutaręs Graikiją ir Jugoslaviją, Makedonijoje jo pozicijas sustiprino kominformo naudai.

Reikia laukti, kad kominformas padarys viską, kad padidinūs makedoniečių sąjūdį prieš Titą. Dabar bus lengva graikų sukilėliams, Bulgarijos ir Albanijos daliniams padedant, sukelti pasienio incidentus ir ryšium su tuo rekti, kad Tito bendradarbiauja su Atėnų „monarchofasistais“. Atėnuose net manoma, kad kominformas panorės galutinai paaukoti Graikijos sukilėlius, teisinantis, kad Tito juos išdavė. Nors šitos informacijos ir labai atitinka graikų norams, tačiau nesaliskam stebėjui atrodo, kad Stalinas vargiai atsisakys toliau remti savo „narsiuosius vaikus“. Daugiau tikri atrodo gandai teigia, kad Graikijos sukilėliai bus panaudoti kovai prieš Tito. Kominformas nenutrauks pagalbos Graikijos sukilėliams, nors, apamai imant, kovai prieš Tito dabar bus teikiama pirmenybė.

ATSIVERTIMAI

Belgradas (T). Jugoslavijos telegramų agentūra „Tanjug“ praneša: iš 1467 asmenų, kurie buvo Jugoslavijoje nubauti už veiklą pagal kominformo direktivas, 1416 pasirašė rezolucija, smerkiančią jų veiklą prieš jugoslavijos tautas ir kompartiją. Jie pareiškė, kad suprato savo klaidą.

Jugoslavijos vyriausybė įteikė protestą notą Vengrijai, nes ji atsisakė i Budapešte nuosiamą „pasaulinę jaunimo dieną“ įsileisti Jugoslavijos jaunimo delegacija.

Sovietams uždraudė koliotis

Neseniai Ženevoje JT ukinės ir socialinės tarybos posėdyje pirmininkaujūs N. Zelandijos delegatas James Thornas pareikalavo, kad sovietų delegatas nevirtotų tokiu žodžiu kaip „šmeižtas“ ir „melas“ kitų delegatų adresu. Tai, tur būt, pirmas atsitikimas diplomatijos istorijoje, kad konferencijos pirmininkas uždraustų sovietams kolioti kitus konferencijos dalyvius.

O visa byla iškilo, kai sovietų delegatas A. Arutunianis britų delegato Smitho pareiškimus pavadino „šmeižtu“ ir „melu“. Mat, britų delegatas, kaip atsimename, teigė, kad Sovietų Sąjungoje egzistuoja prievartos darbai ir savo teigimus parėmė pačių sovietų darbo kodekso nuotraukomis. Sovietų delegatui pradėjus savo „išvadzojimus“, pirmininkaujūs jį sulaukė, įspėdamas: „Vartojimas tokių žodžių, kaip „šmei-

* 1950 m. Filipinuose įsigalios įstatymas, kuriuo visiškai uždraudžiamos skrybės. Pagal iki šiol veikusių įstatymų skrybys buvo leidžiamos tik tuo atveju, jei buvo įrodyta kurio nors partnerio neistikimybė. Dabar ir šiuo atveju, nors ir galima bus išsiskirti, tačiau naujai tuoktis nebus leidžiama.

* Peru nutraukė diplomatinius santykius su Kuba dėl to, kad Kubos pasiuntinybė Peru sostinėje Limoje suteikė prieglobstį dviem politiniams pabėgėliams.

* Rumunijos vyriausybė išakė visiems krašto gyventojams 30 dienų būryje atiduoti visą turimą auksą ir svetimas valiutas.

* Cilėje, ryšium su neseniai įvykusiais neramumais, kurių metu žuvo 8 žmonės, suimta 200 komunistų.

* Per paskutiniųjų dienų gaisrus Prancūzijoje žuvo apie 80 žmonių. Les Landes departamente sunaikinta apie 70.000 ha miško, Le Gironde — 21.000 ha ir Lot-et-Garonne 13.000 ha. Virš Bordeaux miesto kabo tirsti juodu dumų debesys. Itariama, kad būta padegimų.

* Saurės rytu Anatolijoje (Turkijoje) smarkus žemės drėbėjimas sunaikino 48 kaimus. Žuvo 400 žmonių, 145 liko sunkiai sužeisti. Apie 8.000 žmonių neteko patogės. Žemės drėbėjimas įvyko perėitą ketvirtadienį.

* I Frankfurte atskrido Marshallio plano administratorius P. Hoffmanas ir specialus ambasadorius A. Harrimanas. Jie tarėsi su JAV aukštuoju komisaru Mc Cloy. Prieš tai Mc Cloy dvi valandas tarėsi su Prancūzijos aukštuoju komisaru Francois Poncet.

* Naujas JT biudžetas siekia 44,3 milijonų dolerių. 198.900 dolerių yra numatyta Saugumo Tarybos vyr. štabų komiteiui, kuris turi suorganizuoti tarptautinę kariuomenę, bet iki šiol dar nieko nenuveikė ir labai abejotina ar kitais metais ką nuveiks. Visuotinio susirinkimo ir pagalbinių organizacijų posėdžiai kaštuos 23.731.300 dolerių. JT duos uždarbio 40.000 asmenų.

* Pirmadienį Hamburge prasidės vokiečių maršalo von Mansteino byla, kurioje jis kaltinamas karo nusikaltimais Sovietų Sąjungoje. Mansteiną gins du vokiečių ir du britų advokatai. Britų advokatams apmokėti buvo įvykdyta rinkliava, davusi por tūkstančių sv. str. Ir Churchillis advokatams samdyti paaukojo 25 sv.

* Sovietų zonos vokiečių geležinkelų direkcija nuo spalio 1 d. paluosavo iš tarybos 700 vakariniuose Berlyno sektoriuose gyvenančių geležinkeliečių. Jiems pasiūlyta tarnyba sovietų zonoje. Tai vis stfeiko pasėkos.

tas“ ir „melas“ yra čia neleistinas, nes jie įžeidžia. As netikiu, kad čia, šioje taryboje, būtų bet koks melagis ir šmeižikas“. Arutiunianis rodant toliau savo koliojimo meną, Thornas jį dar kartą nutraukė, pabrėždamas, kad turis panaudoti savo autoritetą ir jo pareiga esanti stebėti, kad diskusijos vyktų įprastu būdu. Sovietų delegatas i tai atkrito: „Turiu teisę kalbėti be Tamstos leidimo. As atstovauju suvereninę valstybę, bet ne kokį primityvų klajoklių kraštą kaip kur N. Zelandijoje. As prašau manęs nepertraukti“. Thornas supyko ir suriko: „Jūs galite kalbėti tik man leideus. O kas liečia N. Zelandijos klajoklius, tai jie turi tas pačias teises, kaip ir baltieji. Delegatai gali naudoti kaip tinkami žodžio meną, tačiau žodžiai „šmeižtas“ ir „melas“ čia neleidžiami. (NYHT)

Krūtinę man piauštė...

Tų pačių „laisvių“ šviesoje galima suprasti, kodėl prieš metus laiko vienos tremtinės laiskas galėjo iš Sibiro i Vakarus atėiti.

Skaitykime jį: — Jūsų brangų laišką gavau prieš porą valandų. Tuoj sėdu ir rašau atsakymą. Mes labai nustebom gavę iš jūsų laišką. Apšiverkėme iš džiaugsmo, sužinoję, kad dar gyvi. Bet kažin kodėl aš nuo T. laiškų negaunu... —

... Taip mes, pakol sveiki ir gyvi. Mūsų gyvenimą galite suprasti. As irgi jau ištekėjus; mano vyras iš Ukrainos, iš S. miesto; jau turiu sūnų, kurio vardas U, 9 mėnesių amžiaus. —

...Dirbame popieriaus fabrike. Vyras dirba šalkkalviu, o as dirbu prie mašino, kur medžius i skeveldrunkas skaldo ir virina. O mamytė su sūnumi namie žaidžia. C. ir netoli nuo mūsų gyvena, maždaug pusantro kilometro; jis dirba druskos fabrike, jį namie su vaikais. S. ir A. lanko mokyklą. —

...As labai sunkiai sirgau, turėjau operaciją. Krūtinę man piauštė, bet dabar jau visi sveika. Tuo ir baigsiu rašyti. Baigdamą būčiuoju jus visus. Laukiu greito atsakymo... Parašykit ilgą ilgą laišką... —

Be gyvenų 140 metų...

Vienas prokomunistinis laikraštis praneša, jog Azerbeidžano kolchozinkas Mahmudas Bažovas sulaukė jau 140 metų amžiaus ir neatsisakė dar plaukiojimo. Jo žmona esanti 118 metų, o vyriausias dukte siekia simto... —

Ta proga vienas Londono laikraštis pastebė:

— Visi tai rodo, kaip ypatingai sveiką turį būti sovietų santvarka. Jeigu Churchillis gyventų, anose šalyse, šiandien, be abejonės turėtų mažiausiai 150 metų... —

Tiktai tiesa: sovietų santvarkoje vieneri metai prilygsta gal vienam ar keliems mėnesiams laisvo gyvenimo. J. Kuznickis

Neramioji siena

„Pasienio sargybos sulaukė pabėgėlių grupė“ — „Mina sužiedė du žmones“ — „Naujas pagrobimas pasienyje“ — „Dramatiškas susišaudymas su kontrabandininkais“ — tokie ir panašūs antrašėlių nuolat pilni Austrijos laikraščiai. Įvairūs įvykiai Austrijos-Vengrijos pasienyje yra labai dažni.

Tuoj po Vengrijos opozicijos likvidavimo, Vengrijos sieną saugoti perėmė kariuomenė. Tačiau tada beveik kasdieną dar pavykdavo net ištiesoms pabėgėlių kolonomas prasiveržti i Austrija, i laisvę veržėsi visų luomų žmonės — valdininkai, ūkininkai, darbininkai, pramonininkai. Be abejo, tuo metu iš darbininkų rajaus i „kapitalizmo pragara“ pabėgti, palaist, buvo lengva. Vengrijos pasienio sargybų palinkimas i ksyši emimą, o rusų kareivių aistra rankiniams laikrodėliams šią riziką smarkiai švelnino.

Tačiau, juo kursas Vengrijoje buvo griežtinamas, ir juo dažniau viena valymo bangą sekė kita — juo hermetiškiau Vengrijos vyriausybė stengėsi sieną uždaryti. Pabėgimas vis sunkėjo. Tuo metu, kai traikiniai tarp Budapešties ir Vienos beveik tušti kursuodavo, pabėgėliai sūlė astronomines sumas, kad pasienio sargybos juos praleistų i vakarus.

Geležinė uždanga turi sklylų. Ir ne tik, pro kurias kas dieną galėtų prasukti tik po porą žmonių i laisvę — ji turi plačių skylių, pro kurias gali išvažiuoti automobiliai, bet sunkvežimiai, ypač jei jie būna pakrauti cigarečėmis. Cigarečių kontrabanda yra toks biznis, kuris ne tik dėlo didėja, kad kompensuotų vengrų muitininkams mažėjančias iplaukas iš mažėjančios pabėgėlių srovės, bet ir dėl gero uždarbio sovietų istaigoms Austrijoje. Šis pigių vengriškų cigarečių „importas be muito“ ir pardavimas juodojoje biržoje žymiai mažėnėmis kainomis už oficialų Austrijos cigarečių kursą rusų istaigoms, kurių balansas rodo vis daugiau pasyvų, yra pagrindinis iplaukų šaltinis. Vienos vyriausybė praėtais metais apskaičiavo, kad ši kontrabanda jos iždui davusi pusę milijardo šilingų nuostolių. Iš to galima suvokti šios kontrabandos apimtį.

Tačiau pro tas pačias skyles geležinės uždangos i laisvę prasiveržia ir žmonės. Sunkvežimiais, po geležinkelio vagonais, Dūnojumi, valtėmis... Šiomis dienomis vieną Vengrijos ekspeditorius baldų sunkvežimiu i Vieną pergabeno visą šeimą, kuri po 9 dienų kelionės Austrija pasiekė visai nusilpusi iš bado. Tomis pačiomis dienomis, kaip „Wiener Kurier“ praneša, vienu vengrų laivu po sunkaus susišaudymo su rusais, laisvę pasiekė penki vengrų jūreiviai. Vengrų kolonija Austrijoje, viena stipriausioji iš visų emigrantų, augo kasdien; todėl Budapeštis vyriausybė pastaruoju metu griebėsi dar smarkesnių priemonių savo uždangai užlopyti.

Visu Austrijos pasieniu iškirstas miškas.

Nusavintos 100 m pločio žemės juostos, i kurias įžengti tegali tik pasienio sargybos, susidedančios iš patikimų komunistų, kurie iki dantų ginkluoti moderniausiais ginklais; jiems priskirti būriai vilkinii šunų. Pasieniu nutiestos spygliuotą vielių tvoros ir kas keliolika ar keliasdešimt metrų pastatyti proektoriai, kurie apšviečia net Austrijos teritorija. Negana to tarp spygliuotų vielių įrengtos minų uztvaros, kurios tesiasi visu pasieniu. Tuo būdu, bet koks sienos perėjimas, jeigu jis nėra specialiai leistas, kaip tai atsitinka su cigarečių kontrabandininkais, nėra ne tik įmanomas, bet dar ir pavojingas pasienio gyventojams. Minos sprogsta nuo menkiausio paukšcio arba žvėrelio palietimo, bet koks priartėjimas prie pasienio yra susijęs su pavojumi gyvybei. Neretai Austrijos ūkininkai arba pasienio sargybiniai būna sprogušių minų sužeidžiami. Veltui Vienos vyriausybė reikšė Budapeštui protestą dėl pavojaus savo piliečių gyvybei. Nes kaip kadaisia angelas su ugniniu kardu užynė į kraštą i rojų, taip dabar reikalingi ištisi minų laukai, kad jie sulaukytų bėgimą iš „raudonojo rojaus“. Geležinė uždanga, kuri Vakaruose dažnai laikoma simboline sąvoka, Austrijos-Vengrijos pasienyje yra baisi realybė, nuolat reikalaujanti kraujo aukų. (WW)

* BBC praneša, kad Lenkijos užsienio reikalų ministerijos diplomatinio skyriaus v-kas Gornowiczus, kuris dabar atostogauja Šveicarijoje, atsisakė grįžti namo. Savo atstadinimo rašte jis pareiškia, negalės tarnauti komunistiniam režimui, nes esąs katalikas.

* Haagoje prasidėjo Indonezijos konferencija, kurioje dalyvauja olandų ir indoneziečių atstovai. Norima galutinai sutarti dėl suvereninės Indonezijos respublikos įsteigimo. Konferencija truks apie 2 mėn.

Nuo Markso iki Sibiro

Vienam žurnalistų suvažiavime buvo plačiai diskutuota apie dabarties skaitototo skonį.

— Duokite trumpų žinių, be komentarų, — sakė vienas. — Skaitytojas patį susivorientuots.

— Įvairinkite, lengvinkite laikraštį, — kalbėjo kitas. — Skaitytojas, grįžęs iš darbo, nori pailsėti, o ne šaradą spręsti...

Zinoma visi mėgsta įvairumą; įvairumą, panašų i „nuo Markso iki Sibiro“.

— Markšas nepanašus i žmogėdrą... 1873 m. Sir M. E. Grantas Dufflas, D. Britanijos viceministeris Indijos reikalams, Devonshire Glube susitiko su K. Marksu. Kad minėtasis Sir M. E. Grantas susitikitų su Marksu ir aprašytų susitikimo įspūdžius laiske, paprasė imperatorė Frederika.

Sir Dufflas toki laiską parašė. Jis 1945 m. buvo atgabentas iš vienos bibliotekos Vokietijoje ir dabar saugomas Windsoro karališkame muziejuje.

Pradžioje liberalų politikas aprašo Markso išvaizdą. Bendras įspūdis „veikiama malonus“; jis jokių būdu nesąs panašus i „dzeltemeną, kuris turi įprotį estti lopšėlių vaikus“. Markšas esąs „gerai painformuotas, net mokyklas“, domisi palygintama gramatika ir pasižymi sausu humoru.

Pasikalbėjimo metu Markšas „keltis karčius pamatinė Jūsų Imperatoriška Didybė ir Kunggaikštį vyra, ir tai lygiai su atitinkama pagalba ir atsakančiu būdu“. G. Dufflui susidarė įspūdis, kad šis žmogus sukels revoliuciją pasaulyje...

Besikalbant apie poetiką, Markšas pabrėžė laukias didelės suirutės Rusijoje ir tai neto,limoje ateityje. Tos suirutės prasidėsiAncios reformomis, pravedamomis iš viršaus, kurios, tačiau, neišlaikysiančios ca-

rinės valstybės:

— Kalbant tema, kas užims jos vietą, aiškiausiai nieko aiškiau neišivaizdavo, išskyrus tai, kad ilgą laiką Rusija negalės padaryti kokios nors įtakos Europoje.

Pagaliau, Markso teigimu, iš Rusijos fevolucija persimesianti i Vokietija, kur igaus sukilimo prieš egzistuojančią militarinę sistemą formą...

Kai laisvė lygi nelaisvi Dar nepraėjo simtas metų, kai Sir Grantas Dufflas parašė aną laiską, o ir Rusijoje ir Vokietijoje daug kas apsvirtė aukštyu kojoms.

Komunizmas visur braunasi su skambiausiais laisvės šūkiiais, tačiau ten, kur jis susitinka liždą, išnyksta paskutiniai laisvės pėdsakai. Komunizmo užlietuose kraštuose galima ir reikia ne tik dirbti, ne tik kalbėti, bet ir mąstyti taip, kaip partija reikalauja. Tuo atžvilgiu labai būdingas Konstantino Simonovo straipsnis Prahos „Rude Pravo“ laikraestyje, kur aiškinama apie sovietų rašytojų laisvę:

— Sovietų rašytojas turi absoliučią laisvę dirbti liaudies labui, bet niekam neliečiama dirbti prieš liaudies interesus... Sovietų rašytojas gali laisvai pasakyti, kad mėgsta Amerika ir amerikiečių tautą, bet niekam negalima pasakyti, jog nori karo su amerikiečių tauta... Sovietų rašytojas turi visiską teisę kritikuoti, pvz., svietimo ministerija. Jis gali ją kritikuoti, atkreipti dėmesį, kad čia ar ten dar nėra mokyklų, bet jam negalima kritikuoti ministerijos, kad yra per daug mokyklų...

Trumpai galima būtų pasakyti taip: sovietų rašytojas gali girti tai, kas komunistų padaryta, bet negali kalbėti apie tai, ko politbijuras dar nemanu daryti...

Masiniai trėmimai is Lietuvos

Pradžia Nr. 8/9.

Su tremiamaisiais visą laiką yra elgiama labai žiauriai — patyčios, buožų smūgiai lydi juos... Ypač žiauriau pasižymi „katufos“ ir striubų moterys. Jos akmenim puola, spardo, spiaudo nelaiminguosius. Patys rusai stengiasi sudaryti iškilmingą, šventišką nuotaiką. Išsipuošę angliskais ir amerikiniiais drabužiais, vaikšto po miestą ir demonstruoja. Vakaro, po darbo, jiems prasideda balius.

Dėl pagrobto turto iš nelaimingųjų įvyksta visuomet muštynės. Per šias dienas žūsta milijonai turto, kurį išdrabsto nuovokos neturį rusai ir vietiniai išsigimėliai. Sunaikinamas turtas, kurį žmonės per daugelį metų savo kruviniu prakaitu įgijo, krovė. Sunaikinamos gėrybės ir pasikėsinama į brangiausia žmogaus turtą — gyvybę.

Tūkstantiai gyvulių, kurie būna suvaromi į miestelius — daugumas išstampa. Juos išmeta netoli miestelio.

Išlydi himnas ir varpai

Išvežamųjų daugelis laikosi išdidžiai. Gieda Tautos Himną ir partizanų dainas, pasigirsta šauksmai: vistic mūsų nenugalės. Nelaiminguosius lydi varpai, kuriuos gal jie girdi paskutinį kartą. Ir dingsta tremiamieji kelių posūkiuose.

Didesniuose miestuose išvežimo dieną visos gatvės užplūstos raitosios milicijos, MVD mokyklų auklėtinių ir kariuomenės. Beveik ties kiekvienu namu miestuose stovi sunkvežimiai, aplink nardo melynkepuriai. Girdėti moterų ir vaikų klyksmai. Pasitaiko, kad žmonės šoka iš kelinto aukšto, kad užsimušų ar išsigelbėtų.

Daugiausia buvo išvežta moterų, vaikų ir senjų, viso apie 70%. Daugumas tremiamųjų buvo mažametiai ūkininkai. Pravedus statistiką rasta, kad Alytaus, Varėnos, Lazdijų apskrityse buvo išvesta apie 4.500 asmenų ir liko 14.000 ha nedirbamos žemės.

Išvežimo planas vis dėlto išpildytas tik 1/3, nes daugumai pavyko pasislėpti. Ypač nemalonu bolshevikams, kad dauguma vyrų pabėgo. Aišku, jie padidino partizanų eiles.

Paruosiami sąrašai

1947 metų rudenį per kautynės partizanams į rankas pateko gyvas Lazdijų apskrities kompartijos sekretorius KULAKAUSKAS TOMAS, kuris papasakojo, kaip vykdomi trėmimai. Patį trėmimą paruositi duoda įsakymą Maskva. Pirmiausia valstijoje sudaromi sąrašai trijų narių komisijos. Zinias ji gauna iš vietinių striubų ir šnipų. Toliau sąrašai persiunčiami penkių asmenų komisijai ir apskritį; ten peržiūrėjus sąrašus pasiunčia į Vilnių patvirtinti. Čia Sniečkus, Gedvila ir Bartašūnas tvirtina sąrašus ir prašo Maskvos priimti neatrabinant elementą ir duoti jam išgabenti transporto priemonės. Už duotas transporto priemonės Lietuvos TSR vyriausybė turi užmokėti Maskvos vyriausybei.

Paklauskite, ką palietė trėmimai. Visus tuos, kuriuos lietė 0054 įsakymas, išleistas dar 1941 metais, plius partizanų šeimas ir gimines, išbėgusių į vakarus šeimams, šeimas, kurioje yra bent vienas narys nušautas.

Žodžių, kiekvieną tą, kuris galėjo nekęsti tarybų valdžios.

Trėmimo epizodai

Čia duosiu keletą charakteringesnių atsitikimų, užregistruotų per vežimus.

Alytaus valsė. išvežė seną mokytoją, sirgusį širdies liga, GAVELI. Kai mokytojas turėjo lipti į mašiną, jis kreipėsi į rusus ir striubus ir išdrožė jiems daug karčių žodžių. Galė jis pabrėžė: „Vežite, bet visų neišvežsite. Bus kam atkeršyti“. Belipdamas senis apalpo. Ji įvertė į mašiną ir be sąmonės nusivėžė.

Iš Rumbonių bažnytkaimio, Alytaus valsė. buvo išvesta seniau areštuoto vargoniniko žmona. Vargšė moterį prieš didelį smelėto kalną varė pėsčią į mašiną apie 3 km ir nedavė nieko pasiimti, tik mažus vaikelius.

is kurių du turėjo ji neštis ant rankų, o kiti buvo taip pat mazi. Rusai ir striubai musė buožem ir botagais moterį, ragindami ją greičiau eiti.

Tremiant nebuvo atsižvelgta į žmogaus sveikatą.

buvo išvesta žmonių, kurie jau buvo išgulėję po kelis metus lovoje, nekeldami iš jos. Pvz., senukas KRILAVICIUS iš Jezno miestelio.

Iš Birštono miestelio išvežė žmogų, kuris buvo jau marinamas ir pakeliui mašinoje mirė.

Buvo užregistruota atsitikimų, kai rusai, radę gimdiančias moteris, palaukę, kol vyko gimdymas ir išvertę į mašiną ligonį ir naujagimį išsiveždavo.

Alytaus mieste du sribai atėjo areštuoti moksleivio D., kuris stvėrė kūjų ir užnūšė vieną striubą. Stvėrė jo automata, tačiau jis nesovė. Tada moksleivis pradėjo bėgti, bet rusai pašovė jį. Jam buvo iškelta byla, ir jis buvo nubaustas 5 metais katogros už pasipriešinimą milicijai.

Iš Leipalingio miestelio buvo išvestas buvęs nepriklausomybės metais kumetis, vokiečių laikais gatvės šlavikas KRISTAPAVICIUS Jonas. Jo sūniui pavyko pasprukti.

II. 1949 metų trėmimai

Jau visą 48/49 metų žiemą sklido gandai, kad bus vežiami, jau keliskart buvo mobilizuotos mašinos ir visi „aktyvistai“. Bet tai buvo tik eilinis bolshevikinis triukas gyventojų budrumui susilpninti, nes žmonės nepajėgia kelis mėnesius parengtyje išbūti. Pagaliau, kovo 24 — 27 dienomis prasidėjo trėmimas.

Sis trėmimas daugiausia palietė miestus ir miestelius, ypač Kauno miestą.

Sį kartą buvo išvesta ir daug žydu, kas sukėlė visoje Lietuvoje didelį nusteblimą.

Iš kaimų daugiausia nukentėjo tie, kurie gyvena arčiau Gudijos, nes čia rusai sutraukė daug kariuomenės ir mašinų, Lietuvos gyventojams nepastebejus ir nesupė-

jus pasislėpti. Per Gardiną Sapockinės plentą tu kariuomenė ir mašinos buvo netikėtai pernešta į Lietuvą. Kituose rajonuose, kur žmonės pajuto mašinų koncentruojant, spėję išsislapstyti. Rusam padėtis buvo patogesnė dar ir dėl to, kad kovo mėnesį dar buvo labai daug sniego.

Ypač nukentėjo Veisiejų, Kapčiamiesčio ir Lazdijų vlsč., kur buvo išslyti ištisi kaimai.

Priežastis ta, kad Veisiejuose ir Lazdijuose yra labai daug striubų, nes tuose miesteliuose stovi stiprios rusų igulos. Šie striubai ir sudarė tas sąlygas, kad buvo iš čia išvesta daug daugiau, negu iš kitų valsčių. Garšis visoje Lietuvoje Veisiejų striubai gyrėsi išvežę „virš plano“ 20 seimų.

Sis trėmimas truko tris dienas. Žmonės buvo gaudomi ne tik rytais, bet ir dienai.

Bolshevikai išgabeno daug žmonių, kurie patys tikrai negalėjo nė pagalvoti, kad gali juos vežti, kaip lygiai tai neatėjo į galvą nė jų kaimynams:

Pvz., MIZARAS, Saulėnų km., Leipalingio valsč., buvo aiškaus tarybinio nusistatymo ir neturintys žmogus. Jo sūntas tarnavo bolshevikinėje kariuomenėje, ir tėvas juo labai didžiavosi, laikydamas jį pavyzdžiu kitiems. Arba, sakysim, iš Leipalingio dvaro kumetyno buvo ištrėmtos trys kumečių šeimos: CERESKIENE ELE, BUKAUSKO šeima ir SUKACKIENE su 5 mažais vaikais. Iš Veisiejų v. Ciuvonių km. buvo ištrėmtas JURILIONIS, kuris jau 10 metų buvo išgulėjęs, sirgdamas lovoje.

Esalmai stotyse išstovėjo tris dienas, kol žmonės buvo gaudomi. Žmonės išvežus, mašinos liko nedemobilizuotos dar ligi balandžio 20 dienos. Kiek vėliau paaiškėjo, kad š. m. birželio mėnesyje vėl trėmimai buvo vykdomi.

Per vieną mingą 1949 metais Seirijų miestelio mokytojam bolshevikai aiškino, kad trėmimai yra daromi todėl, kad Lietuvos „liaudis“ prašo išvežti kolchozų santvarkos priešus. (B. d.)

Grėžs is anapus pasakoja (5)

Darbas Sovietų Sąjungoje

Kur tik Sovietų Sąjungoje pasisuksi, visur — ar ko'choze, ar statyboje, ar imonėje — girdėsi dešimtininkų sukį „davai norma“. Visur reikalaujama išpildyti darbo normą, o kokia ta norma, dažnai niekas nežino. Ir nelaisvėje būdamas tuojau susidūriai su ta „norma“. Pradžioje belaisviai dirbo, kiek kas galėjo ir norėjo, ypač prie tokių darbų, kaip statyba. Čia ne taip lengva suvalkyti, kiek kas turi dirbti ir kiek kas dirbo. Prie žemės darbų, miške ir kolchose jau buvo nustatytos tam tikros normos. Ten buvo pasakyta, tiek ir tiek kūbinių metrų iškasti ar Malkų prikirasti, o kolchozuose tam tikrą plotą apdirbti.

Stalatį prie Rygos aerodromą, iš pradžių dirbo visi bendrai, kiek kas galėjo ir norėjo. Vėliau kiekvienam skyrė tam tikrą darbą ir kas greičiau baigė, galėjo išbėgti. Vienas kitas belaisvis savo norma greičiau alliko, bet dauguma nekreipė į norma jokia dėmesio ir dirbo kiek norėjo. Vėliau rusai sugalvojo „norminę duona“. Kas išpildė daugiau 101% normos — gavo vakarė 200 gr. duonos daugiau. Kadangi belaisviai būdavo alkani, jie „stengėsi norma išpildyti, tačiau atsiradus daugiau norma išpildančiųjų, jį buvo taip padidinta, kad mažai kas beįstengė ją išpildyti.

1945 m. spalio mėn mus, apie 70 belaisvių, nugalbano į vieną apie 70 km nuo Rygos esantį Kolchozą. Pirmą dieną isakė bulves kasti. Nurodė tam tikrą plotą ir pasakė, kad kai tas bulves nukasim, būsime norma išpildę. Trumpai po pietų bulves nukasėm, ir reikią, dienos norma ispildėm. Kadangi vakaras dar buvo toli, kolchozo vėdejas paragino toliau kasti. Už tai pažadėjo duoti pieno. Mes dirbom išsijusę ir nukasėm dar didelį plotą. Vakare gavom po 1/2 ltr nurgriebto pieno. Sekančią dieną paskyrė nukasti darbą didesnį plotą. Tą nukasus, pasiūle dirbti „virš normos“ už tabaką. Trečią dieną davė jau tokį didelį plotą, kad iki

Sovietų atominio miesto žlugimas

Katapultsko žlugimo metu Europos seismograflai užregistravo žemės drebėjimą Uralo pusėje. Žemės drebėjimai ten niekad neįvykdavo, todėl spauda tuoį pradėjo epelioti, ar tik ši nelaimė nebus susijusi su rusų bandymais atominei bombai pagaminti.

Rusai demontavo. Tassas paskelbė trumpą komunikaciją, tačiau tik vieną kartą. Pasakui vėl nutilo. Katapultsko katastrofa buvo nutylėta. Tačiau rusų agentūra negalėjo nutylėti, kad netrukus po katastrofos buvo nušalintas žmogus, kuris vadovavo rusų atominiams tyrinėjimams.

Abu bėgliai, prieję stoti, tol tūnojo pasislėpę, iki pamatė ateinančių traukinį. Tada Dr. P. susirado stoties viršininką.

— Kur belaisvių skyrius — priekyje ar užpakalyje?

— Užpakalyje, broliuk! — Paskui jis smalsiai pasiteiravo, kodėl belaisvis išvežamas. Dr. P. pasakius, kad jis užmušęs savo draugą, jis su gaislečiu palingavę galva.

Traukiniui pajudėjus, jį vagonan tęjo rusų karininkas. Jis paklausė, ką jie veikia.

— Gabenamas nusikaltęs belaisvis. Kelionės dokumentus gausiu Kazanėje.

Karininkas buvo bešėnas, tačiau grįžo ir pareikalavo asmens dokumentų. Dr. P. padavė žuvusio rusų knygelę.

— Gerai, — atsakė tas, žvilgtelėjęs. O jo? — parodė pirštu į belaisvi.

— Jo dokumentai bus pasiūsti vėliau. Rusas suklyso. Matyt, Dr. P. padarė kalbos klaidą.

— Kur gimęs?

— Gorkio mieste...

— Gerai, — atsakė rusas po valandėles. — Mano seržantas taip pat is Gorkio. Gal ir pažįstami busit. Einam! — isakė.

Traukinyvas vaziuvo per mišką. Karininkas ejo pirmas, Dr. P. ir belaisvis — paskui. Ties vienu langu jis sustojo. Dr. P. žinojo, kad visas vagonas buvo tuščias — jis tai buvo įlipdamas patikrinęs...

Kai karininkas iskišo galvą po langą... jis tvoj kumštis į sprandą... atidarė duris ir apsvaigusį ismetė laukan...

Kai prašvito, traukinyvas jau senai buvo isvaziavęs is Uralo kalnių. Begliai vėl prismatic vakarykštį įvykį.

— Situacija buvo vėlniskai pavojinga, — nusisųpsojo Dr. P.

— Rusas, matyt, ilgėsnį laiką mus stebėjo, kai mes kalbėjomeš vokiskai. Be to, mielišias, tavo plaukai ilgi. Tikras sovietų kareivis turi būti plikai kirpta galva. Na, ir sveikinimasis... vokiskias.

Vieniētis pradėjo mokslininką mokyti, kaip turi rusų kareivis elgtis. Per kelierius belaisvės metus jis buvo pakankamai rusų kareivių elgesio prisiziūrėjęs.

Vienoje stotyje, begliams susiradus vietą i Maskvą einančiame traukinyje, i tą patį skyrių ilpo ir tula gailėstingoji sesuo.

— Ap palydėsiu jus, — nusisųpsojusi tarė Dr. P. — Ir aš važiuoju i Maskvą.

Dr. P. tyliai nusikeikė.

Vadinuosi Tatjana, — kabėjo ji toliau. — Esu kilusi is Gorkio miesto. Ruosiuosi būti akusere.

Nupasakojusi savo biografiją, ji pradėjo domėtis ir Dr. P. gyvenimu. Sis sukosi, kaip imandydamas. Jis pasakojo jai apie Kijevą, Charkovą, Vinicą, visą laiką galvodamas, kaip ją atsikratyti.

Stotyse, kur Dr. P., kėikėmas ir stumdydamas varydavo belaisvi, būdavo jam duodama maisto. Vienos stoties komendantas jam net israšė kelionės dokumentus. Kitoje vietoje, kur dirbo vien moterys, gavo rastelę i ligoninę, ir belaisvis, laikomas ligoniu, turėjo kelias dienas fyti karčius vaisčius badauti, o tuo tarpu Dr. P. buvo sočiai maitinamas.

Artejan Maskvai, Dr. P. nutarė griebltis naujos taktikos. Kai sesuo, nuvedusi juos i karo belaisvių transporto istaigą, nubėgo namo, jis valdininkui pradėjo aisikinti:

— Turiu belaisvių nugalbenti i Kijevą. Jis didelis specialistas... mokslininkas. Gal ir atominės bombas gali gaminti. Turiu jį nugalbenti i Kijevą NKVD... tēp susitiksiau su mūsų leitenantu... Is ten per Magnitogorską i Badalaną... kur sudaromi transportai, — paskatėnuosius žodžius sakydamas, jis pasilenkė ir sušnibzdėjo tyliau, kad aplink stovintieji nieko neisgirstu.

— O tamstos dokumentai? Orderis?

— Jie pas leitenantą Vajenski... suprantate... jis atvyks vėliau. Mes susitiksime Kijevą. Jis turėjo mērginą...

Valdininkas nusisųpsojo ir mostelėjo ranka:

nustatyto laiko nebeistengem nukasti. Tai jau buvo „norma“. Sekančiom dienom dirbom nuo ausros iki sutemų ir normos išpildyti nebegalėjom. Kolchozinka jukokėsi is mūsų, kad mes už pleno laseš jį tabako žiupsnelį taip smarkiai dirbome, kiti net pyko, girdi, norma jiem gadinam.

Reikia pastebėti, kad panašiu būdu apgandinėjami belaisviai beveik visose darbo srityse prisidėjo prie sovietų darbo normų padidinimo ir už tai buvo vietos darbininkų kolijomai.

Prie statybų, fabrikuose ir kitose darbovietėse, kur darbų prižiūretojai visų darbininkų negalėjo is karto matyti, būdavo praktikuojamas „akies darbas“. Dešimtininkas ar koks kitas „načalnikas“ būdavo visą laiką akimis sekamas. Kai tik jis kur pasišalina, tuoj visą darbas sustoja. Svarbu buvo, kad prižiūretojas matytų, kad belaisviai kruta, tuomet, nors ir mažai būdavo nudirbta, % vistiek būdavo geri. Is viso, geri prižiūretojai turėjo daugiau pasisekimo — jų prižiūrimi belaisviai daugiau nudirbdavo — negu pikti, visą laiką rekią ar grumoją. Pas tokius visi stengėsi tik sumuoluoti ir nuo darbo šalintis.

Panašiai elgiasi ir vietiniai darbininkai. Tenka pastebėti, kad jie stengiasi ne tiek dirbti, kiek isziūreti kur ką „nukniukti“ ar kokį biznį padaryti. Visoje Rusijoje bojama garsaus posakio: „tai ne mano ir ne tavo, tai mūsų, todėl imkim kur kas galim; jei mes nepaįsimim, kiti paįsinauos“. Na, ir neša kas ką tik išgali. Rygoje kai kurios belaisvių komandos dirbo tekstilės, radijo ir dviračių fabrikuose. Belgisviai būdavo mažiau kretiami (išeiant is darbovietės), nęgavo vietos darbininkai, be to is belaisvių paprastai atimdavo pavogtą daiktą ir tiek, o darbininkai dar traukdavo teisman, todėl belaisviai, susitarę su darbininkais, isnėdavo audinius, radijo aparatų bei dviračių dalis ir juos gatvėje perduodavo laukiantiems darbininkams. Sykį belaisviai is vieno fabriko ismontavo gana didelį elektros motorą ir dalimis per kitą komandą nugalbėno i kitą imonę ir ten pardavė.

Tose stovyklose, kurios komandos dirbo fabrikuose, galima buvo verstis prekyba, nes jos i stovyklą prinesdavo įvairiausių daiktų. Aišku, stovyklose dažnai buvo daromos kratos ir viršininkai įvairiausių daiktų pasiimdavo sau.

Vėliau pradėta smarkiai keratyti ir belaisvius. Net traukti teismo atsakomybėn. Už vagystę darbovietėje yra nubaustų po 5—6 metų darbo stovyklose. Pastaruoju laiku, pagriežintiis kontrole, vagystės smarkiai sumažėjo.

Atsimenu Tifliso (Kaukaze) seimo raitių statyba, kur beveik pusė namų buvo „nūnėsta“, vogė ten visi — nuo direktoriaus iki žemiausio darbininko ar belaisvio. Didesni statybinę medžiagą pardavinėjo sunkvežimiais, o darbininkai ir belaisviai tiek, kiek galėjo panešti. Paskutinieji rastus, visni bei kitką mainė i maisto produktus.

Dėl tokios medžiagos dingimo, statybai vykstant, vis ko nors trūkdavo. Ypačingai niekados neužtekdavo lengviausiai pavagiama daiktų: vinių, lėntų ir įrankių. Norš cemento ir kalkių dažnai trūkdavo, sienos vis tiek būdavo mūrijamos toliau, todėl ne stebuklas, jei jos dažnai griūdavo.

Sykį Kijevą apylinkėse dirbau prie dviejų aukštų namų statybos. Statoma buvo žiema, žemė giliai įšalus. Cementas buvo „dingęs“, pamattis įleido apie 40 centimetrų i žeme. Pavasarį žemė atsilėidus, sienos pasviro ir namai sugriuvo. Bet tai jau mažą bėdą. Namai jau buvo užskaityti i penkmecio planai, kaip pastatyti.

Tokie įvykiai Sovietų Sąjungoje kasdienis reikšiny. Belaisvians „organizuoli“ (vogti) buvo įsakoma pačių stovyklų vadovybių. Juk reikią patalpas remonuoti, naujas pastatyti, o medžiagos nebuvo. Todėl stovyklų vadovybės „organizavimą“ stovyklai pagėrinti stačiai laimindavo. T

Anglijos prinčesė Elzbieta, išvykdamą i savo vasaros rezidenciją, griežtai žiūri, kad i jos kelioninė bibliotekėlė patektų ir naujausias pašto ženklų katalogas, nes ji, kaip ir visa Anglijos karalių dinastija, yra aishėja filateliste.

Berlyno burmistras (tiksliau: burmistrė) Dr. Luiza Schroeder atostogu metu nesiskiria nuo savo lotynų gramatikos; lotynų kalbą ji pradėjo mokytis sentavėje.

Prezidento Trumano žmona, lydėdama savo vyrą i kuria nors paežere, kur jis malsina savo meškeriojimo aistra, vėžasi rankraščių pluoštus. Mat, jos mėgstamiausias užtemimas rašyti vadovėlius virėjomis. (NB. Visi receptai būna jos pačios išbandyti).

Anna Pauker, Rumunijos užs. reik. min., vykdamą i Judošios jūros pakrante, neųmiršta paminti mažos sachmatų dėželės. Atostogu metu ji sprendžia sunkiausias karališko žaidimo problemas.

Višniškas atostogu metu užsimta bene keisčiausia pramoga: jis klijuoja popierinius maišelius ir vokus laikėams.

PRANEŠIMAI

Lietuvos Antinacinių Rezistencijos buvusiu politiniu kaliniu Sąjungos Centro Valdybos Pranešimas

Iki šio laiko didžioji LAR b. p. k. S-gos narių dauguma is Vokietijos jau isemigravę i užjūrį. Centro Valdybos nariai taip pat apleido Vokietiją. Savo paskutinijame posėdyje Centro Valdyba yra priėmusi šį nutarimą: „Absoliučiai Centro Valdybos narių daugumai isvyktis i J. A. V., ten perkelti ir pati Centro Valdyba“.

Šiuo metu taip pat jau išvyko i JAV: kun. V. Pikturna, p. p. Alksninis, Zičkus, Kojelis ir Rimašauskas. Šiuo tad pranešimu ir skelbiu visų LAR b. p. k. S-gos narių žinias, kad nuo rugsėjo mėn. 1. d. š. m. mūsų Sąjungos Centro Valdyba savo darbą pradeda Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Centro Valdybos laikinis adresas yra toks:

Rev. Vytautas Pikturna,

72 James St., Hartford 6, Conn. USA

Vokietijoje pasilikę Vyriausiasis Sąjungos Igaliotinis Kun. Jurgis Parancevičius, kurio adresas yra toks:)

München, Unterer Anger 16-I

Visus Sąjungos narius prašome nedelsiant pranešti savo adresus Centro Valdybai (Kun. V. Pikturna vardu). Vokietijoje pasilikantieji Sąjungos nariai, kurie neturi darbo ir buto garantijų, o norėtų iš-

vykti i JAV, tesuteikia apie save šias žinias:

- 1. Vardas ir Pavardė,
- 2. Gimimo data ir vieta,
- 3. Užsiėmimas,
- 4. Seimos nariai (jų gimimo data, vieta, užsiėmimas),
- 5. Tikslus adresas.

Išemigruoti galintiems, bet iki šiol sutarčių neturintiems, bus stengiamasi tokias sutartis artimiausiu laiku prisūsti. Emigruoti negalintieji taip pat tēpraneša tiksli savo adres ir tenturėdo išemigruoti klijudančias aplinkybes.

Kun. Vytautas Pikturna. Lietuvos Antinacinių Rezistencijos buvusiu politiniu kaliniu Sąjungos Pirmininkas.

DILYS Jonas, 1945 m. pavasarį būvęs deportuotas i Zerst, iskonias Tallat-Kelpso, (14b) EBINGEN (Württ.), Goethestr. 8. Turintieji bet kurių žinių apie iskomaj ar žinantieji jo adresą, prašomi skubiai atsiliepti.

Antanina Ambrason, kilusi is Pasodu km., Ukmergės apskr. isško savo sesers ir broliu vaikų — Adomo Ambrasonio ir Marijonos Ambrasonytės-Bilio arba is to kaimo kilusių žmonių. Kreiptis i: S. Trinkauskas, o-o Bruno-Ben Petkowsk, 1323 North 11 str. East St Louis, Ill.

Kiekvienas Amerikos uostuona atvyk- tas laivas ar lėktuvas vis atgabena tam tikrą skaičių tremtinių... (Lietuvių, palyginti, šiuo metu atvykta itin didelis procentas...)

dai parengtą eilėraščių rinkinį, pavadintą „Sventieji Akmenys“. B. Bradzionis šiuo metu projektuoja leisti vaikams mėnesinį žurnalą ir taip pat yra atidavęs išleisti vaikams eilėraščių rinkinį... (Sąrašymu išleisti dar keturis ar penkis leidinius...)

skirti meno kolektyvui, ansambliui neturės stipraus pagrindo. Tuo tarpu gi Mikulskis dar neturi jokio savo profesinio darbo, kad galėtų pelnytis duoną... (Nors gyvenimo pradžia naujajame krašte ir sunkoka...)

Vaikštinėjimas užuolankom

Teitgenas pareiškė, kad Europos prieškomunistiškai nusiteikusiuose kraštuose komunistams taikomi metodai pažeidžia pagrindines žmonių teises... AP

Taip kalbėjo buv. Prancūzijos teisingumo ministras Pierre Henri Teitgenas Europos Tarybos seimo posėdyje. Pereitą ketvirtadienį Jis, Europos parlamentarams triukšmingai priitarian, reikalavo, kad „neteisybė, kuri viešpatavo nacių koncentracijos stovyklose, atėityje būtų neįmanoma“... (Na, tokiu būdu galima tikėtis, kad ir DP, kurių teisų iki šiol neapibrėžė nė vienas įstatymas...)

PASKUTINĖ PROGA

gauti IRO globą ar emigracinę pagalbą baigiasi šių metų rugpjūčio mėn. 31 diena.

Todėl visi suinteresuoti IRO pagalba turi tuojau kreiptis į IRO kontrolės centrą: Würzburge, Hannover, Nellingen, Augsburg, München ir Amberge.

Vėliau į jokių prašymų nebus kreipiamas dėmesys

mininkės bute, bet ir ją įpakulė. Visa laimė, kad reikalas buvo čia pat likviduotas, tačiau galėjo ir kitaip pasibaigti.

Tai vis juodos žymės mūšikėje „invaizijoje“ į naująjį pasaulį. Tačiau Amerikos kultūriniam gyvenime naujo elemento įsiliejimas pavėkė teigiamai.

Kultūrininkų „rezervatas“

Didelė tremtinių globėja vietos visuomenė ir laikraštinkė Pranė Lapienė, gyvenanti 40 mylių nuo New Yorko, savo vasarvietėje Stony Brooke sudarė sąlygas organizuoti lietuvių rašytojų ir bendrai kultūrininkų veiklai. Jos kvietimu čionai atvykęs Faustas Kirša, Bernardas Brazdžionis ir laukiama dar atvykstant St. Santavaro, A. Merkeliio, A. Rannito ir kitų. Ji pati, palyginti, sunkiai dirbdama, tremtinių reikalams skiria daug ne tik širdies, bet ir materialiai juos remia ir jiems būviant Vokietijos stovyklose, ir čia ji sudaro pagrindą jiems išsikibti naujoje žemėje. Vietinėje Amerikos liet. spaudoje buvo juokais paleista žinia, kad Lapienė čia sukūrusi „rezervatą“ kultūrininkams. Vėliau šį juoką nusitvėrė komunistų spauda ir ėmė rašyti apie poetų ir rašytojų vargus tame rezervate. Vienam jų buvo maždaug toks pasikalbėjimas:

- Faustas Kirša sako: - Viešpatie, Lapiene, noriu valgyti. Lapienė sako: - O ką parašei, Viešpatie Kirša? Kirša atsako: - Nieko, viešpatiene Lapiene. Lapienė atsako: - Tai negausi valgyti, viešpatie Kirša.

Rašytojai randa naują temą

Zinoma, pasijuokti sveika, bet kai juokai ne vietoje, tai irgi nekaip. Keletą kartų teko buvoti mieloje Lapienės viešnagėje, tai turėjau progos susitikti ir su F. Kirša bei B. Brazdžioniu ir pasikalbėti jų kūrybos temomis. Abudu šie mūsų rašytojai Amerikoje, o kartu ir Lapienės globoje gyvena jau per tris mėnesius laiko. F. Kirša dar nieko nedirba, B. Brazdžionis taipgi dar nesudarė užsiėmimo, nešaučia dolerių, tačiau jau jo žmona ir sūnus kiekvieną savaitę jų ir namus tiek tiek parneša, kad nereikėtų būti visą laiką ant Lapienės pečių. Pirmieji įspūdžiai Amerikoje ir naujos sąlygos mūsų kūrėjams suteikė daug įvairių kūrybų temų. Faustas Kirša Amerikoje yra išvertęs visą eilę J. Baltrušaičio eilėraščių iš jo buvusių ligi šiolei nespausdintų eilėraščių rinkinio, pavadinto „Lelija ir piauštas“ ir parašęs visą ciklą naujų eilėraščių. Iš tremties poetas turi atsivėžęs spau-

Stony Brooke spiečias visą didesnis kultūrinis gyvenimas, nes čia Lapienės vasarvietėje nuolatos lankosi tiek naujai iš Europos atvyksta kultūrininkai, tiek ir vietiniai. Susitinkant aptariami visi aktualieji reikalai, kyla nauji planai ir sumanymai. Netrukus čia planuojama susaukti visos eilės rašytojų ir poetų susirinkimą aptarti liet. kultūros žurnalo leidimo reikalui. Šitai įturdina L. Dovydenas, J. Tysliava, P. Tarulis ir kiti, netoliese gyvenantieji rašytojai ir bei kultūrininkai. Rugsėjo mėnesio antroje pusėje Stony Brooke, Lapienės vasarvietėje, bus suaukiamas Amerikoje gyvenančių lietuvių rašytojų susirinkimas, kuriame bus aptarti organizaciniai Rašytojų Sąjungos reikalai, o po to bus suruoštas literatūros vakaras. B. Brazdžionio vedama statistika, šiuo metu Amerikoje yra atvykę 26 liet. rašytojų d-jos nariai, o 10 jų jau yra pakeičiu arba netrukus turi atvykti. Taigi, vis tiek čia yra rašytojų dauguma, todėl ir čia bus jų veiklos centras. Po šio suvažiavimo numatoma savo atstovus siųsti į Kanados liet. rašytojų pasitarimą.

Lietuviškojo dramos teatro branduolys

Jei apie New Yorką spiečiasi rašytojai ir literatai, tai tolimoje Chicagoje jau sudarytas lietuviškojo dramos teatro branduolys, kuriam iniciatyvos davė dramos aktorius St. Pilka. Teatras bus krūvon visas Amerikoje jau esančias ir dar atvyksiančias dramos meno pajėgas, pasiryžęs statyti vertingus dramos veikalus. Svarbiausia, dramos branduolio sudarymo metu pabrėžta, jog šis teatras tarnaus visiems lietuviams, kokių įsitikinimų jie bebūtų.

Dalis New Yorko ir jo apylinkėse esančių lietuvių aktorų spiečiasi prie Ginkaus radijo, kuris jau kelis kartus suruošė programą, jiems padedant ir vadovaujant. Chicagoje keliamas klausimas ir lietuviškosios operos suorganizavimo reikalas. Buvę tremtiniai, taip, kaip ir vietos lietuviai, yra įvairios nuomonės. Dauguma mano, kad operai išsilaikyti reikia materialinio pagrindo. Tokios nuomonės yra ir operos dirigentas Vyt. Marijošius. Savo metu „Naujiensose“ buvo užvirusi net diskusija ta tema. Atrodo, kad šis klausimas dar nėra baigtas.

Amerikos šiaurėje tarpsta ir čiurlioniškių atgaivinimo klausimas. Clevelande šiuo metu, be to ansamblio sielos — Mikulskių yra dar per dešimtį to kolektyvo narių. Laukiama ir naujų atvykstant, nes čia buvo pasirūpinta jiems, sudaryti darbo ir buto garantijas. Beu Europoje būnant, reikalai atrodė daugiau konkretesni. Tačiau čia vietoje, kai man teko apsilankyti Clevelande ir pasikalbėti su ansamblio vadovu, patyriau, kad dalykas dar nėra užbaigtas. Viena yra aišku, kad tuo metu, jei Mikulskis turės dirbti fabrike ir tik laisvalaikis

Pirmieji lietuviai N. Zelandijoje

Australijoje išeinanti „Mūsų Pastogė“ praneša apie pirmuosius lietuvių žingsnius šiame tolimame krašte. Atrodo, kad pirmieji įspūdžiai visai geri. Vienas atėivių, A. Butkus, rašo:

„Labai maloniai mus stebina zelandiečių rodomas nuosirdumas. Jie mus sutiko kaip seniai lauktus gimines. Vykstant į Pahiatu pakeliui ir stotyje mus sutiko minios žmonių su gėlėmis, saldumynais, vaisiais bei cigaretėmis. Šeštadieniais ir sekmadieniais mus lankyti atvažiuoja virtinės mašinos, eilė šeimų kviečia pas jas praleisti savaitgalis. Žodžiu, kiekviename žingsnyje zelandiečiai rodo savo simpatijas. Tik atvykus, Pahiatuos miestelio gyventojai (čiaubuviai—maori ir angliai) atvyko mums koncertuoti. Liepos 13 d. stovykloje įvyko visų devynių atėivių tautybių koncertas. Programoje: liaudies dainos, tautiniai šokiai bei solistų pasirodymai. Lietuvius atstovavo balerina G. Rantenaitė, solistas A. Vyčius, A. Jankytės vedama tautinių šokių grupė ir Šimkus vedamas choras. Nemažonai save girti, tačiau lietuviai šiame koncerte pasirodė bene geriausiai, pateikdami įdomią ir įvairią programą. O apie „malūną“ zelandiečiai dar ir dabar tebekalba. Po gerai nusisekusio mūsų koncerto, netrukus gavome kvietimą koncertuoti Pahiatoje ir, jei dar neišvyskime ir darbus, Wellingtone.

Nors gyvenimo pradžia naujajame krašte ir sunkoka, tačiau, jau trumpam laikui praėjus, jautiesi įsikūręs: turįs patogias gyvenimo patalpas, galįs gerai ir socialiai pavaišyti. Bet iš už kasdieninių reikalų ir rūpesčių daugiausia mūšikės inteligentijos jaudina ir tautiniai reikalai. Ypač aktualėja lietuviškos išlaikymo klausimas. Susidūrus su svetimu kraštu ir papročiais, ypač mūsų mažiesiems atsiranda pavojų greitai nusotėti lietuviškosios galvosenos. Clevelande, kur šiuo metu proporcingai yra pats didžiausias lietuvių intelektualų skaičius prie tremtinių valdybos jau susidarė lietuviška sekcija, kurios tikslas rūpintis kaip tik šiais reikalais. Norima užmegzti glaudžius ryšius ir su vietiniais lietuviams. Bet pats didžiausias uždavinys čia tenka lietuviams motinoms, kad jos sugebėtų ir išgalėtų palaikyti savo šeimose lietuviškumą ugnele.

Šitie reikalai, žinoma, dar labiau aktualūs, kai dar didesnis lietuvių tremtinių skaičius pasiekia Amerikos krantus. Lietuviškos išlaikymo klausimas turės rūpėti mums visiems, kurie tik norime ir siekiame, kad gyvi tautiškai galėtume prisidėti prie Lietuvos laisvės iškovojimo, o paskui tokie pat galėtume ir ją laisvai ir nepriklausomai sugrįžti.

„Mūsų Pastogė“ sunkiai verčiasi

Australijos lietuvių draugijos centro valdybos organas „Mūsų Pastogė“ duoda nemažą nuosolį. Laikraštis turi per 600 nuolatinių prenumeratorių. Jei prenumeratorių skaičius nepadidės, centro valdyba vargiai ar galės visą laiką padengti nuostolius. J. R.

Desimtieji lietuvių evangelikų jaunimo kursai

Lietuvių Evangelikų Luteronių Eklezija tremtyje, Pasaulinės Luteronių Federacijos (Lutheran World Federation) padedama, surengė lietuvių evangelikų jaunimui kursus nuo š. m. liepos 21 d. iki rugpjūčio 3 d. Berchtesgadene. Tai buvo desimtieji tos rūšies kursai tremtyje. Juose dalyvavo apie 90 asm. — studentų, gimnazistų ir šiaip pažangesnio jaunimo, gyv. ne tik stovyklose, bet ir privačiai, už stovyklų ribų. Kursams vadovavo kun. Trakis. Jo iniciatyva buvo paruošta kursų programa ir sukviesti pasikaitininkai.

Atidarymas įvyko liepos 21 d. iškilmingomis pamaldomis, dalyvaujant Neustadto stovyklos dūdų orkestrui. Kiekvienos dienos darbas prasidėdavo 8 val. trumpomis pamaldomis ir baigėdavosi 22 val. taip pat malda. Visas dienos laikas buvo pašvęstas dar-

bui bei užsiėmimams. Kasdien po dvi valandas buvo nagrinėjamas ir aiškinamas Sv. Raštas. Be to, mokytasi giedoti įv. bažnytinės giesmės.

Didesnė kursų programos dalis buvo skirta paskaitoms, kurias skaitė: kun. Stanaitis, latvių teol. prof. Treuss; Dr. Kavolis, kun. Trakis, prof. Dr. Bintakys, p. Traušys, kun. Preikšaitis, Dr. Bruožaitis, p. Vėlius, latvių kun. Dr. Bilzens, p. Karosas.

Vakaruojant būdavo dainuojamos lietuviškos liaudies dainos, repetuodavo p. Pareigio vedamas choras. Nebuvo pamirštas ir sportas. Kursuose dalyvavę krepšinininkai turėjo dvi savaites rungtynes su vietos latvių YMCA ir abejas laimėjo aukštą pasekmę. Keletą kartų ekskursuota i žymesnes Berchtesgadeno apylinkės vietas: aplankyta Eishöhle, esanti 1750 m aukščio Schellenberge, toliau Königsee, Wimbachklamm ir kt.

Kursus aplankė eilė aukštų LWF pareigūnų ir svečių; jų tarpe Pas. Luteronių Federacijos Vak. Vokietijos tremtinių reikalams direktorius Dr. Lindberg, amerikiečių zonos LWF direkt. K. C. Sent ir Miss Nelson. Jie nuosirdžiai žodžiais sveikino kursų dalyvius. Dr. Lindberg savo kalboje, be kita ko, pabrėžė, kad mus, nežiūrint skirtingų tautybių ir papročių, jungia bendras tikėjimas ir bendras tikslas.

Kursų vadovą kun. Trakis, kalbėdamas i plokštelę, kreipėsi i protestantų pasaulį ir prašė ir toliau nepaminti tremtinių ir kenčiančios tėvynės. Tolimesniuose kitų įkalbėjimuose buvo apibūdinta kursų programa, ekskursijos, sportas, tremtinių gyvenimas ir p. P. Pareigio vedamas choras įgiedojo eilę originalių lietuviškų bažnytinių giesmių ir septynias liaudies dainas. Jo paties vedamas vienintelis lietuvių evangelikų dūdų orkestras įgrojo visą eilę bažnytinės muzikos veikalų bei giesmių.

Visi kursus aplankiusieji svečiai, o ypačingai LWF atstovai stebėjosi kursantų tvarkingumu, darbštumu bei draugiskumu. Juos ypatingai domino kursų darbas. Jų nuomone, tai buvę pavyzdingiasti jaunimo kursai.

Kursai baigėsi rugpjūčio 3 d. iškilmingomis pamaldomis. Tą pačią dieną jaunimas išs-

kirstė pakilia nuotaika ir jausdami kursų metu įgytą moralinį, dvasinį, religinį bei tautinį sustiprėjimą. Kartu jautėsi ir nerimams, nes išsiskirstant niekam nebuvo žinoma, kada vėl beteks taip gausiai susirinkti miglotame tremties kelyje. Kursų dalyvis

„Gerų kaimynų“ komitetas

Australijos Imigracijos Departamento Asimiliacijos ir Socialinio gerbūvio Vedėja Miss Hazel Dobson iš Canberros pasiūlė australų visuomenei formuoti taip vadinamą „gerųjų kaimynų“ komitetą, kurių užduoties būtų skatinti ir koordinuoti naujai atvykstančių imigrantų asimiliaciją ir pilną bei galutinę absorbciją i australų visuomenę. Viena pirmųjų tuo sudomėjo Pietų Australija, ir socialinių, kultūrinių, bažnytinių, karitatyvinių organizacijų atstovai jau sudarė provizorinį „gerųjų kaimynų komitetą“ Adelaidėje. Komitetas savo uždavinį mato imigrantų skatinime išjungti i egzistuojančius australų visuomenės susigrupavimus, vietof formuoti savo atskiras tautines grupes. Kaip matome, aliarmojuama visa vietinė visuomenė, kad DP kuo greičiau nutautintų ir „suaustralizuotų“. (A. L.)

Galvojama ir apie lietuvių parapiją

Australijoje išeinančios „Užuovėjos“ 5 Nr. rašoma, kad kun. Tamulis rūpinasi įkurti lietuvišką parapiją tame Australijos mieste, kur daugiausiai susibūrus lietuvių. Tačiau tai nesąs lengvas dalykas, nes i valstybės pusės jokios pagalbos laukti netenka. Kataolikai Australijoje sudaro mažumą todėl ir i vietinių katalikų stiprios paramos laukti netenka.

Tas pats laikraštis praneša, kad Australijoje veikiančios sv. Kazimiero draugijos centro valdyba rugsėjo 8 d. proga Sidnėje ruošia iškilmingą to miesto lietuvių subvėimą. Organizuoja tautinių šokių grupę ir atliekami kitokie pasirodymai. J. R.

Kolegei Ramutei Vilcinskaitei, jos mylimam tėveliui mirus, nuosirdžią užuojautą reiškia Muncheno Studentai.

Išemigrovo 1003 DP per 4 mėn.

Schwab. Gmündas. Schw. Gmündo lietuvių stovykla, prisiglaudusi Birsmaroko vardo kareivinėse, jau nuo pat savo įsikūrimo pradžios (1947 m. vasarą) buvo garsi kultūrine veikla bei kitokiais kūrybiniais pasireiškimais. Tačiau dabar, emigraciniams potvyniui užliejus, užgeso dauguma kultūrinių įstaigų ir gyvenimas liko pilkas. Visur girdėti tie patys klausimai: ar dar neemigruoji? Kaip su plaučiais?

Per 4 mėn. iš šios stovyklos išvyko 1003 žmonės, kurių dauguma išemigrovo į JAV. Per tą patį laiką i stovyklą atsikėlė 1182 asmenys, likviduojamų stovyklų likučiai. Tokiu būdu eilė pastogė rado 208 Garmischo stovyklos gyventojai, 212 kaseliskiai, 142 Seligenstadto stov. gyv., 237 Scheinfeldo ir būrys kitų. Šiuo metu stovykloje gyvena per 1700 DP. Edv. S